

LES REVOLUCIONS LIBERALS – La Revolució Francesa

Abans: ANTIC RÈGIM	Europa, 1789	Després: MÓN CONTEMPORANI
Monarquia absolutista	Revolució Francesa (1789) resta d'Europa (s. XIX)	Sistema liberal democràtic
Societat Estamental		Societat de classes
Aristocràcia: poder dominant		Burgèsia: poder polític i econòmic
Privilegiats i no privilegiats		Igualtat i llibertat davant la llei
Agricultura: base de l'economia		Indústria: nova base de l'economia

Causes de la Revolució Francesa:

- Ideològiques:** reflexions crítiques dels il·lustrats al voltant dels règims absolutistes:
 - Montesquieu: separació de poders (executiu, legislatiu i judicial)
 - Rousseau: nega l'origen diví de la monarquia. Sobirania nacional: el poble
 - Voltaire: posa de manifest la irracionalitat i la injustícia en les relacions humanes
- Socials:** lluites entre els grups per tal de superar les desigualtats, les injustícies i l'opressió exercida pels grups dominants:
 - societat estamental fins al segle XVIII:
 - privilegiats: nobles i clergat (braç militar i braç eclesiàstic / primer i segon estament)
 - no privilegiats: tercer estat, ciutadans, burgesos i artesans (80-90 % de la població a la majoria de països europeus)
 - descontentament dels membres del Tercer Estat (burgèsia), amb poder econòmic però sense el control polític. Inicien i dirigeixen la revolució pels carrers de París (1789)
- Econòmiques:** situació de canvis en l'economia europea
 - crisis en la base de l'economia francesa de l'Antic Règim: l'agricultura (males collites = escassetat de productes = alça de preus)
 - bases de la revolució industrial (Anglaterra, s. XVIII)

Revolució Francesa, 1789

❖ ***L'actitud de l'aristocràcia***

- davant la crisi i el dèficit, la hisenda reial francesa (el rei) reclama als grups privilegiats que paguin també els impostos. Intent de reforma fiscal.
- els nobles exigeixen al rei la convocatòria dels Estats Generals, pensant que, amb el seu vot i el de l'estament eclesiàstic, podrien evitar la reforma.
- la burgesia pressiona perquè el vot sigui individualitzat (no pas per estaments, 2 a 1) i que es dobli el nombre de representants del tercer estat (un 90 % de la població total francesa)
- el rei concedeix el doble de representants, però no pas el vot individual. Són convocats els Estats Generals. L'actitut intransigent de la noblesa i l'exigència de justícia fiscal per part del tercer estat inicien els fets de la revolució.

❖ ***El paper de la burgesia***

- davant la negativa de l'aristocràcia a pagar el dèficit i davant l'actitud del rei que nega el vot individual, el Tercer Estat es revolta a la cambra. Lluís XIV exposa la seva intenció de dissoldre els Estats Generals. El tercer estat se separa, es reuneixen en un antic local (Jeu de Paume) i es constitueix en Assemblée Nacional (20 de juny del 1789).
- Els integrants del tercer estat juren elaborar una Constitució per tal de recollir les noves bases per a una nova societat. La burgesia havia iniciat així el moviment revolucionari contra la monarquia absolutista. Aquest moviment dóna pas a l'Assemblée Constituent.
- L'aristocràcia, en veure la nova situació, torna al costat del rei donant-li el seu suport.

❖ ***L'acció de les classes populars***

- Arreu del país, i paral·lelament als fets de París, s'aixequen revoltes populars antifeudals. Camperols arruïnats per les males collites i la pressió fiscal assalten i cremen els castells (i els seus arxius)
- Aquestes mobilitzacions populars donen suport a l'actitud adoptada pels membres del tercer estat. Lluís XIV mobilitza l'exèrcit que s'enfronta al poble pels carrers de París.
- La més significativa s'esdevingué a París, on el poble assalta la presó de la Bastilla, símbol de la repressió absolutista on el rei tenia tancats els presos polítics. És el **14 de juliol del 1789**. El rei retira l'exèrcit del carrer i el poble agafa el poder sobre París.
- La revolució popular i l'aixecament pagès permeteren la burgesia començar els seus moviments polítics. És l'inici de la primera gran revolució burgesa liberal d'Europa.

França: de la monarquia a la república (1789 – 1799)

1. La Fi de l'Antic Règim

a. L'Assemblea Constituent (1789 – 1791):

- i. abolició dels drets feudals
- ii. aprovació de la Constitució del 1791
- iii. declaració dels Drets de l'Home
- iv. aprovació del codi civil del clergat

} se suprimeixen els privilegis de l'aristocràcia. Es persegueix aconseguir una societat on tots els individus tinguessin igualtat i llibertat. Proclamació de la Sobirania Popular; divisió de poders; sufragi censitari (només els rics). S'adopta la bandera tricolor. Lema: *Llibertat, Igualtat, Fraternitat*.

b. 1791: autodissolució de l'Assemblea Constituent i convocatòria d'eleccions legislatives

2. La Nova Monarquia Francesa (1791 – 1792)

a. Assemblea legislativa:

- i. girondins (de la regió de la Gironda, republicans moderats): construir una república i consolidar la revolució respectant les noves lleis creades per l'assemblea constituent.
- ii. jacobins (reunions al convent de St. Jacob, republicans radicals): disposats a utilitzar qualsevol mitjà (ex.: la guillotina) per a assegurar-se el triomf de la revolució.

b. Dificultats internes:

- i. oposició contrarevolucionària amb el suport dels estats absolutistes d'Europa (Àustria, Prússia...)
- ii. exaltació revolucionària del poble que demanava mesures més radicals als seus líders. Lluis XIV és empresonat.

3. Radicalització: República i Època del Terror (1792 – 1794)

- a. noves eleccions el 1792 amb sufragi universal masculí. Triomf dels republicans moderats. Pressions de les monarquies europees.
- b. 12 d'agost del 1792: s'aboleix la monarquia i es proclama la república (I República Francesa). Noves eleccions.
- c. els jacobins substitueixen els girondins en el poder. Inici de l'època del terror sota la direcció de Robespierre. La Marsellesa.

d. el rei (21 de gener del 1793), la reina (16 d'octubre del 1793), molts nobles i revolucionaris moderats són guillotïnats.

4. La burgesia torna a controlar el poder (1794 – 1799)

- a. la burgesia veu perillar els seus interessos econòmics (també polítics). El poble es cansa de tanta violència.
- b. 1794: retiren Robespierre del control del govern (és guillotinat). La burgesia agafa el poder i es redacta una nova constitució.
- c. Govern presidit pels republicans moderats. Comencen els intents per establir la pau i l'ordre. El Directori (5).
- d. Problemes del directori:
 - i. crisi econòmica
 - ii. guerra contra les potències enemigues de la revolució
 - iii. conspiracions contrarevolucionàries (els nobles des de l'exili)
 - iv. descontentament dels més radicals (extremistes)
 - v. desordre públic i inestabilitat
- e. 1799: la burgesia crida els militars i dona suport al cop d'estat de Napoleó Bonaparte, que es converteix en cònsul de la república.

L'Imperi Napoleònic (1800-1815)

1. Napoleó al Poder:

- 1799: cop d'estat. Poder executiu en mans de tres cònsols. Napoleó: cònsol primer.
- 1802: Napoleó es declara cònsol vitalici.
- 1804: Napoleó s'autoproclama emperador.
- Resultat del procés: Napoleó esdevé cap suprem d'una revolució ja molt rebaixada en els seus plantejaments inicials, però que encara conservarà molts dels principis revolucionaris.

2. Obra política de Napoleó

- Es continua garantint la igualtat i la llibertat dels ciutadans, però dins d'una forta censura social.
- Es confirma l'abolició dels drets feudals.
- Continuen les reformes: laïcitat, llibertat individual i de consciència, uniformitat de mides i mesures, sistema d'educació estatal, administració centralitzada, respecte del dret de propietat i participació parlamentària escassa.
- Altres reformes polítiques:
 - 1800: creació del banc de França
 - 1804: promulgació del codi civil
 - 1807: promulgació del codi de comerç
 - 1810: promulgació del codi penal
 - 1811: divisió de França en Departaments

3. Campanyes militars de Napoleó

- campanya contra Gran Bretanya. 1805: derrota naval davant Nelson a la batalla de Trafalgar.
- campanyes continentals. 1805: guanya la batalla d'Austerlitz
- campanya d'Espanya on hi entra per a anar a Portugal (1808 – 1814)
- campanya de Rússia, on per la cruesa de l'hivern i la mala planificació s'ha de retirar i és derrotat a Leipzig (1813)
- Napoleó és desterrat a l'Illa d'Elba d'on fugí dos anys més tard. Torna triomfant a França i fa fora Lluís XVIII (proclamat per les monarquies europees) que marxa a Bèlgica. S'inicia el període conegut amb el nom de *Govern dels 100 dies*.
- Napoleó és definitivament derrotat l'any 1815 a la batalla de Waterloo (Bèlgica) per les potències europees.
- Napoleó és desterrat i mor a l'Illa de Santa Elena.
- Convocatòria del Congrés de Viena on les monarquies europees absolutistes intenten tornar a la situació anterior al 1789.

LA GUERRA D'INDEPENDÈNCIA (1808 – 1814)

1. L'establiment de les tropes franceses de Napoleó a Espanya (1808)

- Carles III (1716 – 1788) rei il·lustrat, deixa en morir el seu tron al seu fill Carles IV que finalitzarà la tasca de política reformista il·lustrada a Espanya. Però Carles IV no té la intel·ligència del seu pare i deixa el poder a les mans del seu privat M. Godoy, que governarà el país de forma dictatorial.
- 1808 : Godoy havia donat permís als exèrcits napoleònics d'establir-se a Espanya per a conquerir Portugal (*Tractat de Fontainebleau*). **Març del 1808 – Motí d'Aranjuez** revolta popular en contra de Godoy per la presència francesa. La revolta és capitalitzada per Ferran i obligà el rei Carles IV a abdicar en el seu fill Ferran. Godoy dimiteix.
- Napoleó havia fet presonera la família real a França (Baiona), destituïnt-los del poder i nomenant el seu germà Josep nou rei d'Espanya. Davant d'aquesta situació, el poble protagonitza un aixecament popular (2 de maig del 1808) que comença a Madrid i té com a conseqüència l'afusellament dels revoltats (fets del 3 de maig). Comença així la guerra de la independència.

2. La guerra de la Independència (1808 – 1814)

- Davant d'autoritats reconegudes, es formen les Junes Provincials coordinades per la Junta Suprema Central. Les primeres victòries són espanyoles (Bailén, 1808).
- Napoleó ve a Espanya per dirigir personalment les operacions i recupera territoris perduts i els nuclis de població bàsics, malgrat la resistència d'algunes ciutats com Girona (1808 – 1809) i Saragossa (1809).
- La victòria es va decantar finalment cap al bàndol espanyol en les zones rurals i muntanyoses, amb el mètode de la guerra de guerrilles i de la mà de personatges com el cura Merino o “el Empecinado”. Napoleó, pressionat també per la campanya a Rússia, oblidà per moments la guerra espanyola. El juliol de 1813 Josep I abandona Espanya. Els espanyols, ajudats pels anglesos de Wellington, anaren aconseguint victòries fins al 1814.

3. Les Corts de Cadis (1810 – 1812) i la Constitució Espanyola del 1812

- La Junta Central és substituïda pel Consell de Regència (poder substitutori del monarca absent) que mana en nom de Ferran VII. Aquest Consell convoca unes corts que agruparan a diputats (més de tres-cents) d'arreu del país a Cadis l'any 1810, en aquells moments l'única ciutat important lliure de l'ocupació francesa.
- Els diputats, d'ideologia liberal, elaboren una constitució (Constitució del 1812) que és la primera que tindrà Espanya en la seva història. Aquesta constitució declara la sobirania nacional, reconeix les llibertats individuals i la igualtat dels espanyols davant la llei i aboleix els privilegis de la societat estamental. La constitució proclama també el catolicisme com a religió oficial, la divisió de poders, el sufragi universal censitari, unes corts unicamerals, la llibertat d'indústria i de comerç i la superessió de la Inquisició.
- Però aquest no deixava de ser el pensament d'una minoria de liberals espanyols. El poble només volia el retorn de Ferran VII com a monarca d'Espanya, encara que fos de mentalitat absolutista. El febrer del 1814 Ferran VII arriba a Girona. El rei comença a governar de forma absolutista, aboleix la Constitució del 1812 i comença una forta repressió contra els liberals.

CATALUNYA i ESPANYA AL s. XIX. L'ESTAT LIBERAL

1. ***El Regnat de Ferran VII (1814 – 1833)***

- En tornar Ferran VII i amb el suport del poble espanyol, es recupera el règim de l'absolutisme. Els liberals que havien fet la constitució del 1812 són perseguits. Alguns han d'abandonar el país. També són pressionats els “*afrancesats*”, acusats d'haver donat suport a la política francesa. Alguns d'ells, com el mateix Goya, han d'abandonar Espanya.
- Conseqüències negatives de la guerra:
 - i. Crisi econòmica
 - ii. Oposició al règim absolutista que provoca pronunciaments per part de militars liberals
 - iii. Inestabilitat política
- Cronologia dels fets:
 - i. 1820 : les tropes espanyoles a Cadis encapçalades per Riego se subleven i fan jurar la Constitució del 1812 al rei.
 - ii. 1820 – 1823 : Trienni Liberal
 - iii. 1823 : Ferran VII demana ajuda a la Santa Aliança i arriben a Espanya els 100 mil fills de St. Lluís (exèrcit enviat pels membres del Congrés de Viena) que derroten els militars liberals i permeten reinstaurar novament l'absolutisme de Ferran VII fins al 1833.
 - iv. 1823 – 1833 : *década ominosa* (= vergonyosa, fent referència al seu caràcter absolutista)

2. ***El període de les Regències i el problema de la successió (1833 – 1843)***

- 1833 – 1840 : Regència de la reina Maria Cristina
- 1840 – 1843 : regència del general Espartero
- Problema successori entre el germà de Ferran VII (autoanomenat Carles V) i la princesa Isabel (futura Isabel II)
- 1833 : supprimeixen la Llei Sàlica. Els carlistes no accepten aquest fet i es formen dues tendències:
 - i. els absolutistes, donant suport al pretendent Carles (= carlistes)
 - ii. els liberals, donant suport a la futura Isabel II (= isabelins)
- La reina Maria Cristina, tot esperant la majoria d'edat de la seva filla Isabel, dóna el govern als liberals.
- 1833 – 1839 : primera guerra carlista
- Política de la regència: abolició de l'Antic Règim. Constitució Liberal del 1837. Desamortització del 1836.

3. ***El Regnat d'Isabel II (1843 – 1868)***

- Es consolida el liberalisme que es parteix en dues tendències:
 - i. Moderats: grups dirigents i alta burgesia (sufragi restringit i limitació de les llibertats). El seu líder és Narváez.
 - ii. Progressistes: baixa burgesia i intel·lectuals (ampliació del sufragi i potenciació de les llibertats). Líder: Espartero.
- Els moderats controlaran el poder excepte durant el bienni progressista (1854 – 1856). Desamortització del 1855.
- Característiques polítiques de l'època: excés d'autoritarisme, impossibilitat del canvi pacífic de govern, crisi econòmica, augment de l'oposició i descontentament popular.
- 1868 : els partits de l'oposició organitzaren una sublevació militar que derrocà Isabel II. Comença el sexenni revolucionari.

EL CONGRÉS DE VIENA I LA RESTAURACIÓ (1815)

<p>El congrés
de Viena</p>	➤ Data i lloc del congrés: Viena, 1814-1815 ➤ Congressistes: les potències europees (Anglaterra, Àustria, Rússia i Prússia) ➤ Organitzador i coordinador del congrés: el canceller austríac Metternich ➤ Acords presos: ▪ Esborrar tot rastre del període revolucionari ▪ Tronar França a les fronteres anteriors al 1789 ▪ Restablir a Europa les legítimes monarquies (Lluís XVIII a França i Ferran VII a Espanya) ▪ Restaurar arreu el sistema de la monarquia absolutista i l'Antic Règim ▪ Restaurar l'equilibri territorial entre les potències europees i evitar l'hegemonia de cap d'elles ▪ Comprometre's a defensar amb les armes els monarques dels països on hi hagués moviments revolucionaris amb la creació d'un exèrcit europeu, La Santa Aliança

Espanya 1808 – 1823	➤ Napoleó, enganyant Godoy i el rei, entra a la península i ocupa el territori espanyol. Trasllat de la família reial a França. ➤ S'inicia la guerra del francès o guerra de la independència espanyola (1808 – 1814) caracteritzada pel sistema de guerrilles a les muntanyes de l'interior. ➤ 1810 – 1812 : corts a Cadis i redacció de la primera constitució de la història d'Espanya ➤ 1814 : s'acaba la guerra i Ferran VII torna al país, jura la constitució però se'n desmarca tot seguit i inicia una repressió antiliberal. ➤ 1820 : cop d'estat de Rafael de Riego (militar liberal), exigint el compliment de la constitució del 1812 per part del rei. Trienni Liberal (1820 – 1823) ➤ 1822 – 1823: Ferran VII demana ajuda a la Santa Aliança que envia un exèrcit francès (els 100 mil fills de Sant Lluís) que esclafen els liberals. ➤ 1823 – 1833: dècada ominosa (vergonyosa) amb un nou període absolutista de Ferran VII. ➤ La situació a les colònies: aprofitant la guerra del francès, la burgesia criolla inicia el moviment independentista que van coordinar militars sud-americans encapçalats per Simón Bolívar i el general San Martín. Després del procés descolonitzador, Espanya només conservarà Cuba, Puerto Rico i Filipines.

LES REVOLUCIONS LIBERALS (1830 – 1848)

- El Liberalisme**
(una ideologia oposada a l'Antic Règim)
- Liberalisme: ideologia política i econòmica basada en el reconeixement de les llibertats individuals i col·lectives en l'organització del govern d'un país.
 - Característiques del liberalisme:
 - Reconeixement de les llibertats de l'individu
 - ✓ Llibertat d'expressió (d'opinió)
 - ✓ Llibertat d'associació
 - ✓ Dret a la propietat
 - ✓ Llibertat d'organització econòmica
 - ✓ Llibertat de pensament religiós...
 - Principi polític: la sobirania resideix en el poble: mitjançant unes eleccions, els ciutadans trien els seus governants.
 - Possibilitat d'establir dues cambres de representants polítics: congrés dels diputats i senat.
 - Establiment de la divisió de poders: legislatiu, executiu i judicial.
 - L'Estat serà l'encarregat de defensar i garantir els drets del ciutadà.

Tots aquests punts seran recollits en una CONSTITUCIÓ, norma general que regeix un país i de la qual es deriven totes les altres lleis. Els liberals es dividiran en diferents tendències segons el grau d'aplicació de les llibertats: conservadors, progressistes, radicals, monàrquics constitucionalistes, republicans...

- El paper de la burgesia**
- L'alta burgesia es mostrarà contrària a aplicar el liberalisme radical. Per por a perdre el control de la situació protagonitzarà moviments reaccionaris mobilitzant l'exèrcit si era necessari.
 - En aconseguir la direcció política, la burgesia aplicarà mesures controladores com el sufragi censitari, límits en el dret d'associació (especialment entre els obrers) i censura en l'expressió.
- La revolució del 1830**
- **França:** Lluís XVIII regna amb el suport de la Santa Aliança. Posteriorment, Carles X intensifica el govern absolutista provocant un moviment revolucionari que el destrona i tria un nou rei: Lluís Felip d'Orleans, de tendència liberal i que instaura un règim de monarquia constitucional.
 - **Europa:** el moviment només té èxit a Bèlgica que s'independitza d'Holanda i també promulga una constitució liberal.
- La revolució del 1848**
- 1848 a França: Lluís Felip és obligat a abdicar pel gir conservador que havia adoptat el seu poder. Es proclama la II República, amb sufragi universal masculí. La burgesia detura el procés revolucionari i Lluís Napoleó (Napoleó III) puja al poder instaurant una república moderada.
 - 1848 a Europa: crisi econòmica i social que afecta a pagesos i obrers. S'intensifiquen les exigències del liberals que sovint són esclafades pel poder de la burgesia conservadora i l'exèrcit.

LA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL

Revolució: canvi ràpid que afecta diferents estructures i/o activitats humanes
Indústria: activitat humana relacionada amb la producció, distribució i venda de manufactures. Conjunt d’instal·lacions fabrils.
Anglaterra serà el bressol de la industrialització. Augmentarà la població (s. XVIII – XIX) i per tant la demanda. El comerç colonial esdevé una gran font de beneficis i existeix una burgesia que s’implica en el procés i que inverteix en la indústria i el comerç.

Cronologia	Geografia	Societat	Economia
s. XVIII	Anglaterra		
1/2 s. XIX	Bèlgica, França, Alemanya i zones concretes de països mediterranis i Rússia	Desaparició de l’Antic Règim i aparició d’un nou model que serà la base del món actual	L’agricultura es mecanitza, es millora el transport i el comerç. La indústria naixent passarà a ser l’activitat més important
1/2 s. XIX	Estats Units i Japó		
1870 i ss.	Reactivarà les zones citades		Segona revolució industrial (ús de noves fonts d’energia com l’electricitat i el petroli)

LES TRANSFORMACIONS ECONÒMIQUES

L'agricultura	Fins a l’acabament de l’Antic Règim (1789), l’agricultura serà la principal base de l’economia europea A partir de la segona meitat del S. XVIII (Anglaterra) i del s. XIX (resta d’Europa) la indústria va substituint l’agricultura com a motor econòmic de les nacions.
La revolució agrícola Anglaterra, s. XVIII Europa, s. XIX	➤ Causes: ▪ Utilització de nous estris (mecànics com la sembradora i d’altres) ▪ Nous conreus més rendibles (patata i blat de moro) ▪ Adobs i fertilitzants artificials que fan innecessari el guaret ➤ Conseqüències: ▪ Augment de la productivitat per unitat de conreu ▪ Pas de l’agricultura de subsistència a l’agricultura de mercat
La indústria	➤ Tèxtil: dels petits tallers rurals i urbans a la fàbrica (vapor o colònia). La màquina de Watt permet la mecanització de la producció de roba. Augment de la demanda. Exportacions a les colònies. ➤ Siderúrgica: innovacions en el procés d’obtenció i transformació del mineral. Carbó mineral per a combustible en els forns. Producció de ferro. Aplicació en la xarxa del ferrocarril.
El transport	➤ Aplicació del vapor en el transport: màquina de ferrocarril (Stephenson) i vaixell de vapor ➤ Primera línia de ferrocarril anglesa del 1825 i primera línia de ferrocarril a l’Estat Espanyol del 1848 ➤ Avantatges del ferrocarril: transport ràpid, barat i de més capacitat ➤ Vaixell de vapor: 2/2 s. XIX. Desplaça el vaixell de vela. Canals de Suez (1869) i Panamà (1914)

LA SOCIETAT DEL SEGLE XIX

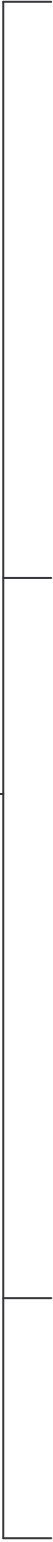
1800- 1900 augment de la població	➤ Causes ▪ Augment d'aliments per la millora de la productivitat agrícola ▪ Millora de la sanitat i la medicina (vacunes) ➤ Conseqüències ▪ Desenvolupament urbà: creixement de les ciutats en establir-se les fàbriques i ofertes de treballs ▪ Augment dels moviments migratoris interns i externs
La burgesia	➤ Grup de comerciants que havien començat a enriquir-se amb el comerç colonial del segle XVIII ➤ En néixer la indústria, són els primers en invertir-hi i potenciar-la ➤ Substitueixen l'aristocràcia en el poder ja que la terra no ofereix prou beneficis per viure'n ➤ Es divideixen en dos grans grups: alta burgesia (financers, banquers, grans industrials) i baixa burgesia o classes mitjanes (petits empresaris, professionals liberals, funcionaris...)
El proletariat	Proletari: obrer assalariat d'una fàbrica que patirà les conseqüències més negatives del procés industrialitzador: ▪ Jornades laborals llargues (12 a 16 hores) ▪ Horaris baixos i segregacionistes ▪ Feines dures en condicions pèssimes ▪ Greu situació laboral de dones i nens ▪ Manca de cobertures bàsiques (baixa per malaltia, atur, jubilació, sanitat...)

EL MOVIMENT OBRER

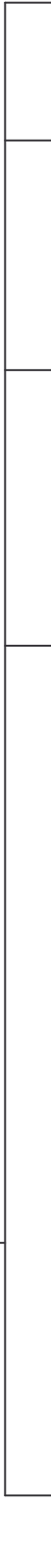
Socialisme utòpic	▪ Creació i difusió: França i Gran Bretanya, a la 1/2 s. XIX ▪ Pensadors: Saint-Simon (1760-1825), Fourier (1772-1837), Owen (1771-1858)... ▪ Doctrina: societat amb predomini de la solidaritat i concòrdia. L'home és bo per natura i també ha de ser pacífic.
Anarquisme	▪ Creador: Bakunin (1814-1876) que desenvoluparà la ideologia durant la segona meitat del s. XIX ▪ Doctrina: la propietat privada és un robatori. Els mitjans de producció han de ser comunitaris. Els estats i els seus governs han de desaparèixer.
Socialisme científic	▪ Ideòlegs: Karl Marx (1818-1883) i Friedrich Engels (1820-1895). ▪ Obres més importants: El manifest comunista (1848) i el Capital (estudi de l'evolució de la humanitat i els processos productius i observació de la realitat del seu temps) ▪ Doctrina: el proletari rep una part pobre del que ell produeix amb el seu treball i esforç. El burgès capitalista es queda tota la resta. Per tal d'equilibrar justament la situació, s'ha de produir una lluita de classes en què guanyarà el proletariat que instaurarà una societat comunista. ▪ Societat comunista: sense diferències de classes, sense propietat privada o individual. Repartiment equitatiu de la producció. Internacionalització del moviment proletari.
Sindicalisme	▪ Anglaterra, 1/2 s. XIX ▪ Agrupament dels obrers per tenir més força, millorar les condicions laborals i defensar-se dels abusos del burgès
Partits Polítics Socialistes	▪ Europa, segona meitat del segle XIX ▪ Agrupació de polítics d'ideologia socialista per aconseguir el poder i establir-hi la ideologia socialista. ▪ 1864 – 1876 : I Internacional

Els borbons espanyols, s. XIX i XX

Carles III ♥ (1738) M. Amàlia de Saxònia
(1716 – 1788) | (1724 – 1760)

Δ (†) Carles IV ♥ (1765) M. Lluïsa de Parma Ferran Borbon – Sicília ... (+4)
(1748-1819) | (1751-1819)

Ferran VII ♥ (1802) Antònia de Nàpols (1784-1806) Carlota Joaquina Carles M. Isidre M. Isabel ... (+3)
♥ (1816) Isabel de Portugal (1797-1818) (1775-1830) (1788-1855) (1789-1848)
♥ (1819) M. Josefa de Saxònia (1803-1829)
♥ (1829) M. Cristina de Nàpols (1806-1878)

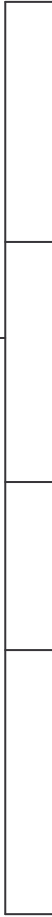
Isabel II ♥ (1846) Francisco de Asís
(1830-1904) | (1822-1902)

M. Isabel Alfons XII ♥ (1878) M. de las Mercedes de Orleans (1860-1878)
(1851-1931) ♥ (1879) M. Cristina de Habsburg (1858-1929)

M. de las Mercedes M. Teresa Alfons XIII ♥ (1906) Victòria Eugènia de Battenberg
(1880-1904) (1882-1912) (1886-1941) (1887-1969)

Alfonso Pfo Jaime Beatriz M. Cristina Juan ♥ (1935) M. de las Mercedes de Borbón
(1907-38) (1908-75) (1909) (1911) (1913-94) (1910-98)

(renunciants al tron per
diferents motius)

M. Pilar (1936) Joan Carles I ♥ (1962) Sofia de Grècia Margarida (1939) Δ(†)

Cronologia dels regnats dels borbons s. XIX i XX	
Carles III (1716 – 1788)	1759 – 1788
Carles IV (1748 – 1819)	1788 – 1808
Ferran VII (1784 – 1833)	1808 – 1833
Isabel II (1830 – 1904)	1833 – 1868
* regències 1833 - 1843	
Alfons XII (1857 – 1885)	1874 – 1885
* regència 1885 - 1904	
Alfons XIII (1886 – 1941)	1904 – 1931
Joan Carles I (1938)	1975 –

Catalunya i Espanya al s. XIX. Política

Catalunya sota domini francès (1808 – 1814)	➤ els francesos s'instal·laren com a “amics” a Barcelona i s'hi quedaren fins al 1814 en règim d'ocupació ➤ 1808 a Lleida varen començar les revoltes populars amb participació de l'estament eclesiàstic, els intel·lectuals i els gremis ➤ la Junta Superior de Catalunya fou la que organitzà la resistència militar però mantingué relacions tibants amb la Junta Suprema Central pel caire patriòtic que agafà la revolta a Catalunya. ➤ 1812 – 1814: Catalunya fou a tots els efectes territori francès.
Catalunya dins del marc polític espanyol del s. XIX	➤ durant la primera meitat del s. XIX, Catalunya anà a remolc de la situació política i els canvis de govern a Espanya ➤ paral·lelament (1841 – 1860) s'anà formant la consciència de la classe burgesa amb interessos capitalistes proteccionistes i un inici de desvetllament cultural català ➤ la classe obrera també anava prenent consciència amb el desenvolupament de l'anarquisme, el socialisme i els partits demòcrates i republicans ➤ revolta del 1868: despertaren els interessos d'uns i altres: ○ treballadors amb idees republicanes i federalistes encapçalats per Pi i Margall ○ burgesos i menestrals amb idees demòcrates encapçalats pel general Prim ➤ 1873: la I República, encapçalada majoritàriament per catalans, no va trobar suport a la resta de l'estat
El projecte regionalista	➤ durant els darrers anys del s. XIX començaren les primeres reivindicacions catalanistes ➤ figura destacada: Valentí Almirall ○ publicació del primer diari en català “Diari Català” (1879) ○ creació del centre català (1882) ○ presentació a Alfons XII del MEMORIAL DE GREUGES (1885) ➤ Manteniment del Dret Català ➤ 1887 : fundació del partit LA LLIGA DE CATALUNYA ➤ 1892 : reunió a Manresa on es redacta un altre document polític catalanista: LES BASES DE L'ORGANITZACIÓ POLÍTICA DE CATALUNYA (Les “bases de Manresa”)
El sexenni revolucionari (1868 – 1874)	➤ 1868 : sublevació dirigida pels militars liberals Topete, Prim i Serrano. Suport popular i de l'oposició política (progressistes, demòcrates i republicans). Elaboració de la constitució del 1868 ➤ Regència de Serrano (1868 – 1871). Constitució del 68 (“gloriosa”), democràtica, sufragi universal, llibertats del ciutadà ➤ Regnat d'Amadeu I de Savoia (1871 – 1873). Liberal i constitucionalista. Arriba després de l'assassinat del general Prim, el seu valador. Oposició de carlistes i republicans. Renuncia al tron l'any 1873. ➤ I República Espanyola (febrer del 73 a gener del 74): tingué quatre presidents en 11 mesos: Figueras, Pi i Margall, Salmerón i Castelar. Acabà amb un govern presidencialista de Serrano. ➤ 1874 : cop d'estat del general Pavia. Dissolució de la república i proclamació del rei Alfons XII
El sistema polític de la Restauració 1874 – 1898	➤ 1874 : Restauració de la dinastia borbònica en la figura d'Alfons XII ➤ 1876 : nova constitució amb sufragi restringit, reconeixement dels drets fonamentals de l'individu... ➤ sistema polític de la restauració: alternança de dos partits polítics amb la manipulació del sistema electoral (figura dels cacics) ➤ El partit liberal és encapçalat per Sagasta i el partit conservador, encapçalat per Cànovas del Castillo ➤ etapes cronològiques de la restauració: regnat d'Alfons XII (1874 – 1885) i regència de M. Cristina d'Àustria (1885 – 1902)
Pèrdua de les darreres colònies	➤ darrer terç del s. XIX, desenvolupament de l'economia espanyola (estabilitat política i lleis proteccionistes) ➤ descontentament general de la societat (caciquisme i manca de reformes socials) ➤ guerra hispanoamericana : pèrdua de les tres darreres colònies (Cuba, Puerto Rica i Filipines) ➤ “desastre del 98” : per tractat de París, Espanya perd la guerra davant dels EUA als qui cediran Filipines i Puerto Rico mentre Cuba es declara independent però sota control econòmic nord-americà. Els catalans en surten molt perjudicats en ser la zona de l'estat amb més interessos econòmics a les colònies.

Catalunya i Espanya al s. XIX. Societat

Els canvis socials que experimentaran els països europeus es van notar també a Espanya, però en una incidència menor. Malgrat l'aparició d'una burgesia i un proletariat, aquestes dues classes socials tingueren poca força i només a Euskadi i Catalunya jugaren un paper socials més influent. Analtzem la situació dels diferents grups que formaren la societat espanyola del s. XIX.

La noblesa	➤ el canvi de la societat estamental a la societat de classes s'inicià a partir del 1833 quan, mort Ferran VII, s'instaurà el sistema liberal ➤ l'aristocràcia perdé privilegis i drets senyorials. Es declarà la igualtat de ciutadans davant la llei ➤ les desamortitzacions només afectaren els béns eclesiàstics i municipals. Així, la noblesa va mantenir majoritàriament les seves propietats.
La burgesia	➤ en instaurar-se un sistema liberal, la burgesia espanyola també agafà el control del poder polític. Ara bé, serà l'alta burgesia (banquers, industrials i grans terratinents) els que monopolitzaran aquest poder ➤ la noblesa, en conservar part del poder econòmic, també podrà participar en el govern liberal ➤ form part dels burgesos els que, amb diners de la indústria i del comerç, compraren les terres provinents de les desamortitzacions, convertint-se en grans terratinents. D'aquesta manera, excepte a Euskadi i Catalunya, la burgesia espanyola era bàsicament rural. Aquest problema té especial influència negativa a Andalusia ➤ després de la instauració del sistema liberal, la burgesia espanyola es tornà conservadora i va frenar els intents posteriors de modernització social i econòmica que provenien especialment de les zones perifèriques
Els camperols	➤ la pagesia continua essent el grup social més nombrós de la societat espanyola ➤ amb el liberalisme, la seva situació no va millorar: amb les desamortitzacions, els nous propietaris van apujar els arrendaments de les terres treballades. Si el pagès no podia pagar el lloguer de la terra es transformava en "jornaler" (= proletariat rural) amb salaris molt baixos i amb moltes temporades en atur ➤ tot això va fer que hi haguessin moviments i aixecaments camperols inspirats sobretot per l'anarquisme: ○ els pagesos andalusos protagonitzaren actes violents. El moviment rep el nom de MANO NEGRA ○ els rabassaires catalans lluitaren per millorar del contracte de la <i>rabassa morta</i>. Els ajudà Ll. Companys
El proletariat	➤ als nuclis més industrialitzats d'Espanya va aparèixer un grup important de proletaris que patí els efectes negatius de la industrialització ➤ les reivindicacions, protestes i vagues obreres foren durament reprimides pels burgesos i militars ➤ l'anarquisme fou seguit sobretot pels nuclis obrers a Catalunya, de vegades exercint la violència ➤ 1879 : Pablo Iglesias fundà el Partido Socialista Obrero Español (PSOE) ➤ 1888 : neix a Barcelona la Unión General de Trabajadores (UGT), el primer sindicat del país

Catalunya i Espanya al s. XIX. Economia

Economia espanyola del segle XIX	➤ revolució industrial tardana (segona meitat de segle) i gairebé inexistent (només Euskadi i Catalunya) ➤ nul·la modernització de l'agricultura espanyola ➤ la inestabilitat política resultarà ser un obstacle determinant en tot el procés
Industrialització a l'Espanya de la segona meitat de segle	➤ política: pas de l'Antic Règim als sistemes liberals d'un món capitalista ➤ fins al 1850 : estancament de l'economia espanyola a causa de: ○ destruccions causades per la guerra del Francès (1808 – 1814) ○ pèrdua de les colònies americanes (processos d'independència) ○ manteniment de l'absolutisme monàrquic fins l'any 1833
Obstacles per a la industrialització	➤ la revolució industrial a Espanya s'intentà dur a terme enmig de condicions desfavorables: ○ manca dels abundants jaciments carbonífers necessaris per a la siderúrgia ○ manca d'un bon mercat amb demanda industrial ja que ▪ hi havia un débil creixement demogràfic ▪ el camperolat tenia un migrat poder adquisitiu ○ burgesia minoritària i sense capital per a invertir o enfortir la indústria cosa que feia augmentar la inversió estrangera ○ inestabilitat política deguda als freqüents canvis de govern
Industrialització a Euskadi i Catalunya	➤ la metal·lúrgia i la tèxtil es concentraren bàsicament a Euskadi i Catalunya respectivament ➤ a la resta del país continuaren les activitats als vells tallers artesanals ➤ la modernització industrial comença a la tèxtil catalana amb l'aplicació de les primeres màquines de vapor instal·lades a la fàbrica Bonaplata de Barcelona l'any 1832. En perdre les colònies es dirigiren al mercat interior ➤ a Euskadi s'instal·la bàsicament la siderúrgia i metal·lúrgia. Tenien propers el combustible (carbó d'Astúries) i la matèria primera (ferro basc) ➤ el ferrocarril facilitarà els intercanvis comercials i el transport interior. 1848 – primera línia de tren BCN – Mataró ➤ Però la seva instal·lació es deixa a mans estrangeres fet que atura el desenvolupament de la indústria nacional

EL PERÍODE D'ENTREGUERRES I LA II GUERRA MUNDIAL

Conseqüències de la Gran Guerra

- Europa afeblida i en decadència. Canvis de fronteres i aparició de nous països
- Conservació d'alguns imperis colonials: França i Gran Bretanya
- Creixement de dues noves grans potències: EUA i Japó
- Augment de l'atur i crisi econòmica

Causas de la II Guerra Mundial

- Desig alemany de superar la humiliació per la derrota anterior
- Ràpid desenvolupament de les ideologies totalitàries:
el feixisme italià (B. Mussolini), el nazisme alemany (A. Hitler) i el feixisme espanyol (F. Franco)
- Greu crisi econòmica mundial: la gran depressió del 1929

1) EL PERÍODE D'ENTREGUERRES

a) Els anys vint

i) La Pau dels anys vint

- ◆ 1925: Conferència de Locarno. Se suavitzen les tensions entre els països vencedors i els vençuts. La Societat de Nacions accepta l'entrada d'Alemanya.

ii) Economia dels anys vint

- ◆ 1919-1922:
 - ❖ reconversió de la indústria de guerra
 - ❖ augment de l'atur en haver desmobilitzat els exèrcits
 - ❖ puja de preus i augment del deute exterior
- ◆ 1922-1928:
 - ❖ expansió econòmica dels EUA que augmenten la producció i exportació a d'altres països
 - ❖ excés d'eufòria a la borsa nord-americana
 - ❖ préstecs americans als països europeus (ajuda econòmica)
 - ❖ alleugeriment de la situació econòmica europea

◆ 1929-1930:

- ❖ crisi de sobreproducció als EUA. Queden afectades tant l'agricultura com la indústria
- ❖ "CRACK del 29" a la borsa de Nova York
- ❖ ensorrament de les indústries nord-americanes, augmenta l'atur
- ❖ es retiren les ajudes econòmiques dels EUA als països europeus
- ❖ intents nacionals de solució, la qual cosa provoca un cert aïllament internacional, econòmic i polític (autarquia)
- ❖ els governs intervenen directament en els afers econòmics i s'estén l'autoritarisme

b) El naixement dels moviments autoritaris

i) Itàlia

- ❖ malgrat ser un país vencedor a la I GM. no en sortí prou ben parat.
- ❖ problemes econòmics, malestar social, democràcia inestable...
- ❖ sorgeix la figura de B. Mussolini: dirigent de masses, va prometre reformes, territoris i un govern estable i fort.
- ❖ 1922: marxa de Mussolini cap a Roma amb els seus seguidors. A la capital, el rei Víctor Manuel III li dona el govern
- ❖ establiment d'un règim feixista amb un partit únic i amb suport d'una milícia: *els camises negres*
- ❖ política interior: intervencionisme en l'economia, augment de la producció de cereals, sobrecoctització de la lira, construcció de grans obres públiques, censura...
- ❖ política exterior: basada en el prestigi de les colònies. Mentalitat agressiva. El 1939 signa el **Pacte d'Acer** amb Alemanya, la qual els va donar suport en l'ocupació d'Albània

ii) Alemanya

- ❖ política interior. 1922-1935
 - instauració de la República després del 1918
 - problemes econòmics de deute extern i de pagament als països vencedors de la 1a Guerra Mundial
 - crisi de 1929 que afectà les ajudes rebudes d'Amèrica
 - el descontentament va provocar que la gent busqués algú que els prometés restaurar el país i el seu orgull nacional, i començaren a confiar en un polític: Adolf Hitler, i en el seu partit el Partit Nacionalsocialista Alemany. Els resultats foren millorant a les urnes (1930 = 6'5 milions de vots) i Hitler va anar agafant parcel·les de poder (1933 = canceller; 1934 = president de la República, III Reich)
 - progressiu establiment de la dictadura nazi: en política interior destaca l'inici del treball de la policia secreta, la Gestapo, mentre que en política exterior destaca la seva agressivitat i el seu expansionisme que seran elements causants de la 2a Guerra Mundial.
- ❖ expansionisme alemany. 1936-39/45
 - 1933: abandona la Societat de Nacions
 - 1935: instauració del servei militar obligatori. Formació de l'aviació
 - 1936: ocupació de la zona desmilitaritzada de Renània. Apropament al règim feixista italià de Mussolini
 - 1938: unió entre Alemanya i Àustria. Apropiació dels Sudets (zona pertanyent a l'actual Txèquia)
 - 1939: "**Pacte d'Acer**", signat amb Itàlia a la qual dona suport per l'ocupació d'Albània. A l'agost del 1939 signa també un pacte secret de no agressió amb la URSS
 - 1 de setembre del 1939: invasió de Polònia
 - 3 de setembre del 1939: França i Gran Bretanya li declaren la guerra. Comença la 2a Guerra Mundial

2) LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

a) La Guerra a Europa

i) Inici de la guerra

- ❖ 1939: Alemanya signa un pacte de no agressió amb la URSS i ocupa Polònia França i Gran Bretanya, davant de l'agressió, declaren la guerra a Alemanya
 - ❖ 1939-40: Alemanya ocupa Dinamarca, Noruega, Holanda i Bèlgica. Derrota les millors tropes franceses i entra a París
- Un govern satèl·lit francès s'instal·la a Vichy, comandat pel mariscal de camp francès Pétain

ii) desenvolupament de la guerra a Europa

- ❖ 1940-41: Alemanya ajuda Itàlia a la zona dels Balcans i conquereix Romania, Bulgària, Iugoslàvia i Grècia
 - ❖ 1942: Alemanya ocupa Ucraïna i Crimea. Comença a mancar el combustible i per això intenta un atac als jaciments de la mar Càspia: ataquen l'antiga Stalingrad (Volgograd) per tal d'aconseguir combustible i tallar la contraofensiva soviètica.
- A la batalla de Stalingrad perden 22 divisions

b) La fase mundial de la Guerra

i) la guerra al Nord d'Àfrica

- ❖ 1941: "L'Africa Corps", comandat pel general Rommel (*el lleó del desert*), aconsegueix vèncer els britànics al nord d'Àfrica i al canal de Suez, passa per Pèrsia i arriba a l'Índia on es troba amb els japonesos, però la contraofensiva russa els fa recular
- ❖ 1942: amb nous reforços, Rommel intenta dominar l'Àfrica Oriental, però la manca de combustible que patien els alemanys i el desembarcament de nous contingents britànics feren que Montgomery expulsés Rommel, gràcies també a l'ajuda nord-americana. Britànics i nord-americans venceren els alemanys a Àfrica el 1943

ii) La guerra al Pacífic

- ❖ al Pacífic, la política expansionista del Japó s'enfrontava als interessos imperialistes dels nord-americans i dels britànics . Japó havia ocupat les Filipines, Birmània, Singapur i Indonèsia
- ❖ 1941: atac (sense prèvia declaració de guerra) del Japó a la base naval de Pearl Harbour (EUA), que provocarà l'entrada immediata dels nord-americans a la guerra
- ❖ 1942: recuperació militar dels EUA al Pacífic. Van derrotar contundentment els japonesos a la batalla de Guadalcanal. El general nord-americà McArthur fou el que, saltant d'illa en illa, anà recuperant terreny al llarg de tot el Pacífic.

c) La fase final de la Guerra

i) Europa, 1944

- ❖ l'exèrcit soviètic va avançar en tots els seus fronts i Finlàndia, Romania i Bulgària foren obligades a signar un armistici
- ❖ els aliats, encapçalats pels nord-americans, comencen l'ocupació d'Itàlia
- ❖ el 6 de juny comença el desembarcament de Normandia (dia D) sota el comandament del general Eisenhower. Els aliats ocupen Bèlgica i França. Es prepara l'atac definitiu contra Alemanya.

ii) Àsia, 1945

- ❖ Japó refusa un ultimàtum americà perquè acceptés la rendició incondicional
- ❖ Els dies 6 i 9 d'agost, els EUA faran caure dues bombes atòmiques sobre les ciutats japoneses de Hiroshima i Nagasaki respectivament. El 2 de setembre, el Japó signa l'acta de capitulació

iii) Organització de la pau:

- ❖ 1945: Conferències de Yalta i de Postdam
- ❖ 1947: Tractat de Pau entre els aliats i els països vençuts en el conflicte
- ❖ 1951: Tractat de Pau amb el Japó
- ❖ 1955: Tractat de Pau amb Àustria
- ❖ 1945-1947: Judicis de Nüremberg contra els comandaments i responsables del govern nazi

ESPANYA AL SEGLE XX (1): 1904 - 1931

Etales anteriors:

La Restauració (1974-1985): Regnat d'Alfons XII

Regència de M. Cristina (1885-1902)

Regnat constitucional (1902-1904) d'Alfons XIII

1904: *crisi i fracàs del sistema de la Restauració*

alternança de partits en el poder

L'Economia 1902-1931	Indústria	❖ Primer terç del s. XX: importants transformacions. Inici de la industrialització a la Península ❖ Causes dels avenços: ▪ increment de la producció del carbó ▪ aprofitament dels recursos hidràulics que proporcionaren fonts d'energia a les noves indústries ❖ Conseqüències: ▪ millorament i desenvolupament de la indústria siderúrgica basca i la tèxtil catalana ▪ millorament del sistema de transport, modernització i ampliació de la xarxa ferroviària i carreteres
	Agricultura	❖ extensió del regadiu i aplicació de maquinària moderna ❖ manteniment dels sistemes i estructures tradicionals en una gran part del país ❖ es mantenen els mètodes d'explotació antics i els vells règims de propietat de la terra
Política i societat 1902-1923	▪ 1902: Alfons XIII proclamat rei. Situació del país: desastre del 1898, crisi econòmica i social ▪ Alternança de partits: conservadors (A. Maura) i liberals (J. Canalejas), però no saben solucionar la situació ▪ 1909: La guerra i els disturbis a les possessions espanyoles al Nord d'Àfrica feren necessària la crida a files de més soldats. A Barcelona, s'aixecà una gran oposició popular contra aquest fet. El juliol del 1909 té lloc la revolta popular coneguda com a la Setmana Tràgica que obligà els conservadors a passar el govern als liberals ▪ 1912: el líder dels liberals, J. Canalejas, és assassinat. Es produïren nous moviments d'oposició i la inestabilitat durà cinc anys, fins als fets del 1917 ▪ 1917: formació de les <i>Juntes de Defensa</i>: organització de quadres de l'exèrcit per a reivindicar millores professionals i més endavant altres exigències de tipus polític que augmentaren la influència de l'exèrcit en la política. Els sindicats UGT (socialista) i CNT (anarquista) convoquen una vaga general revolucionària que fou generalitzada a tot el país i que obligà el govern a demanar la intervenció de l'exèrcit. ▪ 1921: desastre d'Annual (derrota de l'exèrcit espanyol a Marroc)	▪ La persistència de problemes, d'inestabilitat i les grans derrotes de l'exèrcit al Marroc, feren que al 1923 i amb consentiment del rei Alfons XIII, Primo de Rivera protagonitzés un cop d'estat, es fes amb el poder, implantés la dictadura i suspengués la constitució. La dictadura fou ben rebuda pel poble que esperava mà dura per arreglar els problemes del país. ▪ El govern militar restablí l'ordre públic, millorà la situació de la Hisenda estatal, acabà victoriosament la guerra al Marroc (1925: desembarcament d'Alhucemas – 1927) i emprengué una política de reactivació econòmica. ▪ La manca de llibertats augmentà l'oposició a la dictadura. Protestes d'intel·lectuals i polítics. ▪ 1930: el general Primo de Rivera dimiteix el mes de gener i dona el poder a un altre militar: el general Berenguer (<i>la dictablanda</i>) ▪ agost del 1930: Pacte de Sant Sebastià entre partits d'esquerreres, republicans i nacionalistes. Programa d'acció comuna contra la monarquia ▪ 1931: L'almirall Aznar substitueix Berenguer. El dia 12 d'abril es convoquen eleccions municipals. Els partits republicans guanyen a moltes capitals de províncies. El dia 14 d'abril es proclama la II República Espanyola. El rei Alfons XIII abandona Espanya.
La Dictadura Primo de Rivera 1923-1931		

CATALUNYA AL SEGLE XX (1): 1904 – 1931

Política catalana	▪ El partit polític català més important del primer terç del s. XX fou la Lliga Regionalista (F. Cambó) de tendència conservadora. ▪ El catalanisme d'esquerres no aconseguí èxits importants fins a la victòria republicana del 1931. ▪ A Catalunya hi havia una gran tradició de sàtira política a través de les revistes il·lustrades (caricatures i acudits gràfics). Els més famosos es publicaren al setmanari “<i>Cu-Cut!</i>” (1902-1912). La publicació d'un acudit antimilitar el 1905 provoca l'assalt a la redacció del setmanari. Madrid aprova la Lei de Jurisdicciones: tot delictes contra la bandera, l'exèrcit o la unitat espanyola serà jutjat per militars ▪ Aquest ambient anticatalanista, provoca la creació de la Solidaritat Catalana l'any 1907, aliança política de tendència catalanista				
Situació laboral a Catalunya	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">Organitzacions obreres</td><td> ▪ Unió local de Societats Obreres: reivindicativa i apolítica (1906) ▪ Solidaritat Obrera, sorgida l'any 1907 amb motiu dels fets relacionats amb l'assalt al <i>Cu-Cut!</i> ▪ Confederació Nacional del Treball (CNT, 1910) apolítica i partidària de l'acció directa (anarquista). Els seus líders eren Salvador Seguí (El noi del sucre) i Àngel Pestaña </td></tr> <tr> <td>Reivindicacions obreres</td><td> ▪ 1901 i 1902: vagues generals ▪ 1917: vaga general per demanar augment de sou. Els empresaris s'estaven enriuint amb els fets de la Guerra Mundial ▪ 1917-1923: “<i>any del pistolisme</i>”, clima de crispació i violència en ambients laborals </td></tr> </table>	Organitzacions obreres	▪ Unió local de Societats Obreres: reivindicativa i apolítica (1906) ▪ Solidaritat Obrera, sorgida l'any 1907 amb motiu dels fets relacionats amb l'assalt al <i>Cu-Cut!</i> ▪ Confederació Nacional del Treball (CNT, 1910) apolítica i partidària de l'acció directa (anarquista). Els seus líders eren Salvador Seguí (El noi del sucre) i Àngel Pestaña	Reivindicacions obreres	▪ 1901 i 1902: vagues generals ▪ 1917: vaga general per demanar augment de sou. Els empresaris s'estaven enriuint amb els fets de la Guerra Mundial ▪ 1917-1923: “<i>any del pistolisme</i>”, clima de crispació i violència en ambients laborals
Organitzacions obreres	▪ Unió local de Societats Obreres: reivindicativa i apolítica (1906) ▪ Solidaritat Obrera, sorgida l'any 1907 amb motiu dels fets relacionats amb l'assalt al <i>Cu-Cut!</i> ▪ Confederació Nacional del Treball (CNT, 1910) apolítica i partidària de l'acció directa (anarquista). Els seus líders eren Salvador Seguí (El noi del sucre) i Àngel Pestaña				
Reivindicacions obreres	▪ 1901 i 1902: vagues generals ▪ 1917: vaga general per demanar augment de sou. Els empresaris s'estaven enriuint amb els fets de la Guerra Mundial ▪ 1917-1923: “<i>any del pistolisme</i>”, clima de crispació i violència en ambients laborals				
La Setmana Tràgica, 1909	▪ Espanya tenia interessos miners al nord d'Àfrica (<i>mines del Rif</i>), territori reivindicat pels marroquins que volien la independència ▪ En el conflicte bèl·lic, es crida a files gent senzilla, treballadors i pares de família que no poden pagar la “quota” (per evitar anar a la guerra). ▪ El juliol del 1909, els soldats cridats per anar al Nord d'Àfrica es troben al port de Barcelona i estan a punt d'embarcar. Es produeix un aixecament popular pels carrers de la ciutat per intentar evitar l'embarcament de tropes (aldarulls, barricades i incendis de convents i esglésies) ▪ L'aixecament fou sufocat per les forces armades i es repartiren càstigs exemplars. Afusellament del pedagog Francesc Ferrer i Guàrdia				
Mancomunitat de Catalunya	▪ Desig d'organitzar-se administrativament: creació de la MANCOMUNITAT, unió de les quatre diputacions provincials catalanes. L'acte oficial se celebra el 6 d'abril del 1914, sota la presidència d'Enric Prat de la Riba ▪ Programa de la Mancomunitat: potenciar el desenvolupament cultural i lingüístic de Catalunya, creació de l'Institut d'Estudis Catalans, la Biblioteca de Catalunya, l'Escola del Treball, la Universitat Industrial...				
Catalunya i la dictadura 1923-1931	▪ La proclamació de la dictadura és aplaudida per l'alta burgesia, que desitjava estabilitat política per a la bona marxa de la indústria i el comerç ▪ Prohibició de l'ús de la llengua catalana, la senyera i ballar sardanes. Persecució de les institucions catalanes ▪ Paralització de l'obra cultural, educativa i econòmica de la Mancomunitat a la qual es buida de poder polític ▪ Forta oposició de les organitzacions catalanes contra Primo de Rivera. Participació dels partits catalans en el Pacte de Sant Sebastià				

ESPANYA AL SEGLE XX (2): LA SEGONA REPÚBLICA (1931-1936/39)

1. La proclamació de la II República Espanyola

- 1.1. **12 d'abril de 1931** – Els partits republicans i d'esquerres guanyen les eleccions municipals. Alfons XIII abandona el país
- 1.2. **14 d'abril de 1931** – Proclamació de la II República. Govern provisional presidit per Niceto Alcalá-Zamora
- 1.3. **Juliol de 1931** – Eleccions generals a Corts. Majoria per a partits republicans i socialistes.

N. Alcalá és escollit president i Miquel Azaña cap del govern d'esquerres.

2. República d'esquerres (juliol del 1931 a novembre del 1933)

- 2.1. Constitució del 1931**
 - Una sola cambra: el Congrés de Diputats
 - Reconeixement del dret de les dones al vot

2.2. Intent de modernització del país

- Reorganització de l'ensenyament primari
- Considerables millores per als treballadors

2.3. Problemes del govern d'esquerres

- El descontentament de l'Església i els sectors més tradicionalistes de la societat espanyola preocupats per l'anticlericalisme
- La inquietud de l'exèrcit davant la reducció d'oficials
- L'amenaça que patien els grans terratinents davant la reforma agrària
- També el descontentament dels pagesos i treballadors davant la lentitud de l'aplicació de les reformes i l'augment de l'atur

3. República de dretes (novembre del 1933 a febrer del 1936)

3.1. La situació

Azaña ha de dimidir i es convoquen noves eleccions legislatives. Guanya la C.E.D.A. (dretes) que col·loca a Gil Robles i Llerroux com a màxims dirigents del país. L'actitud del govern de dretes després d'aquest triomf es basà en anul·lar qualsevol intent de reforma de l'anterior govern d'esquerres

3.2. L'acció del govern de dretes

- Limitar les autonomies
- Suspendre la Reforma Agrària
- Restabliment de l'assignació econòmica a l'Església Catòlica
- Repressió de qualsevol moviment social (actuació de l'exèrcit durant la vaga a Astúries durant l'octubre del 1934)

La revolució del 1934 a Astúries i Barcelona tingué un gran ressò. Fou molt criticada l'actitud de l'exèrcit i el govern. Això va fer augmentar el descontentament popular. Es convoquen unes noves eleccions legislatives.

4. Govern del Front Popular (febrer – juliol del 1936)

- 4.1. Els partits d'esquerres es presenten units a les eleccions del febrer amb el nom de Front Popular i les guanyen.
- 4.2. Els resultats d'aquestes eleccions no foren acceptats pels sectors i partits de dretes que, en un ambient de gran tensió, començaren a preparar un cop d'estat ajudats per part de l'exèrcit espanyol. Aquest intent de cop d'estat tindrà lloc el 18 de juliol.

5. Catalunya durant la República

El 14 d'abril de 1931, L.I. Companys proclama la República i Francesc Macià l'Estat Català. Madrid no accepta aquesta proclamació i demana una rectificació a Macià. Així, l'Estat Català es transforma en el restabliment de la Generalitat de Catalunya (amb Macià de president) i es comença a redactar un Estatut d'Autonomia (Núria, 1931) que serà reafirmat pels catalans en un 99'4 %, però posteriorment resultarà força retallat a les Corts Estatals, que en limitarà les competències econòmiques, d'ensenyament i d'ordre públic. Lluís Companys fou nomenat president del Parlament de Catalunya i esdevindrà el president de la Generalitat a la mort de Francesc Macià.

ESPANYA AL SEGLE XX (3): LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA (1936 – 1939)

1. La Sublevació Militar (17 i 18 de juliol del 1936)

- “Alzamiento Nacional”: el 17 de juliol a Melilla i el 18 de juliol a la resta d'Espanya. Sublevació militar encapçalada pels generals Sanjurjo, Mola i Franco.
- Objectius: enderrocar el govern del Front Popular, restablir l'ordre públic, defensar la religió catòlica i salvaguardar la unitat d'Espanya que ells creien amenaçada per les autonomies concedides a les nacionalitats històriques
- Amb quin suport comptaven?: el bàndol nacional comptava amb el suport de la burgesia, les classes mitjanes i l'Església dins del país mentre que Itàlia i Alemanya el van ajudar des de l'exterior enviant armament i homes.
- Territoris: en un principi, la sublevació va ser seguida a Galícia, Meseta Nord, Navarra, Mallorca, Canàries i part d'Aragó i Andalusia. Espanya es dividí en dos i començà una cruel guerra que duraria tres anys (18-VII-36 a 1-IV-39)

2. El desenvolupament de la guerra i el poder (1937 – 1939)

- Guerra d'ideologies:
 - ❖ la zona republicana rebé l'ajuda de la URSS comunista
 - ❖ la zona sublevada fou ajudada per la Itàlia feixista de Mussolini i l'Alemanya nazi de Hitler
 - ❖ les democràcies occidentals es mantingueren teòricament neutrals, però enviaren voluntaris amb les *Brigades Internacionals*
- 1937: “Campaña del Nord”, l'exèrcit nacional ocupa la rica i industrial zona cantàbrica i les mines asturianes
- 1938: “Batalla de l'Ebre”, últim intent dels republicans per a parar l'ofensiva de l'exèrcit nacional que, travessant el riu, ocupa Catalunya. Milers de persones fugen cap a França pels Pirineus.
- 1 d'abril del 1939: l'exèrcit nacional entra a Madrid i s'acaba la guerra
- Zona sublevada: el general F. Franco (“Caudillo”) assumeix tot el poder, suprimeix els partits polítics i unifica les principals forces polítiques de dretes sota l'anomenat “Movimiento Nacional” (falangistes i carlins). Això li facilitarà la direcció del conflicte bèl·lic.
- Zona republicana: desunió entre els diferents partits polítics, sindicats i organitzacions d'esquerres. Lluites entre socialistes, comunistes i anarquistes. Trasllats de la capital de la República: Madrid, València, Barcelona (Figueres).

3. La situació a Catalunya

- Catalunya fou fidel a la República democràticament establerta fins a l'últim moment.
- *Milicians*: grups sindicats armats. Ells i la Guàrdia Civil es posen sota les ordres de la Generalitat i en contra dels sublevats
- Generalitat de Catalunya: s'estableix una lluita interna per al poder autonòmic que enfronta el PSUC amb la FAI i el POUM. Els comunistes prefereixen concentrar-se en la guerra per fer després la revolució. Els anarquistes i sindicalistes opten per una revolució interna que afebleix el país davant l'avanç nacional.
- Octubre de 1937: la capital de la República es trasllada a Barcelona. Això enfosqueix encara més el poder autonòmic.
- 25 de juliol a novembre del 1938: Batalla ofensiva al llarg del riu Ebre. Entrada dels nacionals a Catalunya i abolició de l'Estatut
- Milers de refugiats creuen els Pirineus i s'estableixen a França en camps de refugiats. La majoria aconsegueix marxar a Amèrica
- 3 de setembre del 1939: comença la II Guerra Mundial i la dominació alemanya a França (1940) fa que la GESTAPO controli els exiliats que es trobaven en territori francès. El president Companys és capturat i lliurat als franquistes que el jutgen (tribunal militar) i l'afusellen al castell de Montjuïc el 15 d'octubre del 1940.

IMPERIALISME I COLONIALISME

<i>El colonialisme</i>	➤ colonialisme: un país potent conquereix, ocupa, controla i explota un país més dèbil (militarment). L'ocupant és la metròpolis. L'ocupat és la colònia. ➤ Al s. XIX el colonialisme fou un fenomen estès i bàsicament europeu. L'imperialisme implica, a més de l'explotació econòmica, el domini militar i la manca de llibertat política del país colonitzat.
<i>Causes del colonialisme</i>	➤ Factors demogràfics: Europa experimentarà un gran augment demogràfic la qual cosa provocà un moviment migratori cap a d'altres llocs del món possibilitant així la gran influència europea en aquestes zones. ➤ Factors econòmics: foren els més importants. Les colònies representaven una gran font de matèria primera per a la indústria europea i una bona sortida per al capital acumulat. Al mateix temps, les colònies eren excel·lents mercats on es venien els productes manufacturats europeus. ➤ Factors polítics: als països europeus els preocupava el prestigi polític. Davant la impossibilitat d'expandir-se pel continent europeu, es dedicaren a estendre estratègicament els seus dominis per la resta de continents. ➤ Factors culturals i ideològics: el sentiment que la raça blanca és superior i el desig evangelitzador de catòlics i protestants els feren creure que estaven autoritzats a imposar costums, llengua i cultura als països colonitzats fins i tot a costa de destruir (en alguns casos de forma total) la cultura autòctona. És el que s'anomena eurocentrisme.
<i>La implantació dels imperis</i>	➤ Conferència de Berlín (1885): va ser organitzada per Otto von Bismark. Les potències europees es repartiren Àfrica, intentant evitar enfrontaments entre elles. ➤ Anglaterra: establiments comercials a Àfrica, Índia i Canadà, part de les Antilles, Austràlia i Nova Zelanda ➤ França: colònies africanes a Tunísia, Algèria, Sàhara, Marroc i Madagascar. Dominis al sudest asiàtic ➤ Itàlia i Alemanya també tenien possessions a l'Àfrica. Rússia s'expandí a Mongòlia i Sibèria. Bèlgica ocupà el Congo. ➤ Noves potències colonials no europees: EUA (Amèrica i el Pacífic) i Japó (Manxúria i Corea) ➤ Incidències positives: expansió demogràfica de les colònies, reducció de l'índex de mortalitat, introducció dels avantatges de la vida urbana... ➤ Conseqüències negatives: segregació racial explotació exhaustiva de les colònies que ha dificultat la capacitat dels actuals països en vies de desenvolupament per a gestionar els seus propis recursos.

REVOLUCIÓ RUSSA I GUERRA CIVIL (1905-1921)

<i>Rússia abans de la revolució</i>	➤ S. XIX: Rússia al marge de les revolucions polítiques i econòmiques que introduïren el liberalisme a Europa. ➤ La Política: ○ el tsar controlava el poder polític ○ la noblesa i el clergat (majoria d'Església Ortodoxa) eren els grups socials dominants ○ escàs proletariat. El camperolat era el grup majoritari (80%), però vivia en estat d'opressió i misèria ➤ L'Economia: ○ l'agricultura n'era la base, encara en règim feudalitzant. ○ 1881 – 1914: llançament de l'economia russa gràcies als préstecs estrangers que van provocar una dependència econòmica que fou denunciada pels bolxevics.
<i>Les grans revolucions russes</i>	➤ 1905: derrota de Rússia a la guerra contra el Japó. Els revolucionaris obliguen el tsar a practicar un govern més liberal i a convocar la DUMA (Parlament rus). Però la crisi econòmica i social continua. La participació de Rússia a la Primera Guerra Mundial agreuja la situació. Durant la revolució del 1905 s'havien creat els SOVIETS : consells d'obres. ➤ 1917: ○ Els fracassos davant l'exèrcit alemany provoca el mes de FEBRER l'aixecament a Sant Petersburg dels soldats, els burgesos, els estudiants i els obrers. El tsar dimiteix i el govern és controlat pel Consell Executiu de la Duma, presidit per Kerenski, amb la participació del consell dels soviets (obres i soldats). ○ Dins dels soviets es consoliden dues tendències: ▪ Els menxevics = partidaris de la col·laboració amb el govern. Tendències moderada. Exèrcit blanc ▪ Els bolxevics = partidaris de la instauració de la dictadura del proletariat. Radicals. Liderats per Lenin i Stalin. Foren els veritables protagonistes de la revolució d'octubre. Exèrcit roig. ○ Kerenski decideix continuar la guerra contra Alemanya. Això i el fracàs de les seves reformes provocà la sublevació dels soldats russos i el cop d'estat dels bolxevics amb Lenin al capdavant el mes d'OCTUBRE del 1917. Es necessitava pau per a poder realitzar el projecte comunista. Per això, el govern bolxevic signa el tractat de pau BREST-LITOVSK amb Alemanya el 3 de març del 1918, en la qual s'estableix la retirada russa de la Gran Guerra i el reconeixement de la independència de territoris com Polònia, Finlàndia, Estònia, Letònia, Lituània i Ucraïna pretesos per Rússia.
<i>La implantació dels imperis</i>	➤ 1818 – 1921 : Guerra civil a Rússia. L'exèrcit roig (bolxevics) contra l'exèrcit blanc (antibolxevics). ➤ Trotskij i Lenin posen en pràctica el programa de política socialista inspirat en Karl Marx ○ Anul·len els deutes de l'Estat el qual es fa càrrec del comerç exterior i la Banca. ○ Es nacionalitza la terra i la indústria. ○ Els habitants de Rússia adquireixen la condició de ciutadans de la República Soviètica ○ Posteriorment, el 1923, es promulga una nova constitució i l'antic imperi rus va adoptar una organització de tipus federal amb el nom de la URSS (Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques) ➤ A la mort de Lenin, Stalin agafa el poder i la URSS esdevé una gran potència mundial

